

טיוטת חוק לתיקון חוק נכסים של נספי השואה (השבה ליורשים והקדשה למטרות סיוע והנצחה) (תיקון), התשע"ב-2012 – הסמכת ועדת השרים לענייני חקיקה

הצעה להחלטה

מ ח ל י ט י ם :

- א. לאשר עקרונית את טיוטת חוק נכסים של נספי השואה (השבה ליורשים והקדשה למטרות סיוע והנצחה) (תיקון), התשע"ב-2012, המצ"ב.
- ב. להסמיך את ועדת השרים לענייני חקיקה לדון, לשנות ולאשר על דעת הממשלה את נוסחה הסופי של הצעת החוק שתוגש מיד לכנסת.
- ג. על פי סעיף 81(ג) לתקנון הכנסת, לבקש מוועדת הכנסת, כי תחליט על הקדמת הדיון בהצעת החוק.
- ד. להטיל על שר המשפטים ועל שר האוצר, לבחון, עד ליום 31.01.13, תוך הידברות עם החברה לאיתור והשבת נכסים של נספי השואה (להלן גם - החברה), את הצורך בתיקון חקיקה לצמצום תקופת פעילותה של החברה. הבחינה תיעשה בשים לב לתפקידי החברה ולמשימות העומדות לפניה ביתרת תקופת פעילותה, ובמגמה להתאים את יתרת תקופת פעילות החברה למשימות הנדרשות ממנה לשם מימוש מטרותיה כפי שנקבעו בחוק נכסים של נספי השואה (השבה ליורשים והקדשה למטרות סיוע והנצחה), התשע"ב-2012 (להלן - החוק), וכן לסך הכספים והנכסים האחרים העומדים לרשותה; ככל שיימצא צורך בכך, יגובש תיקון חקיקה להסדרת הנושא.

דברי הסבר

רקע כללי

בבסיס טיוטת החוק המוצע עומדים הרצון לייעל את עבודת החברה לאיתור והשבת נכסים של נספי השואה ולהביא למימוש מטרותיה בזריזות המתבקשת בנסיבות העניין וכן הרצון להקל על יורשי הנספים שאותרו, בהוצאת צווי הירושה ביחס לנכסים המנוהלים על ידי החברה לשם השבת הנכסים לידיהם.

התיקונים המוצעים מתייחסים הן לפעילותה השוטפת של החברה, לרבות לתקציבה השוטף, והן לעניינים הנוגעים להוצאת צווי ירושה הנדרשים מאת יורשי הנספים לשם קביעת זכאותם בנכסים של נספי השואה, כהגדרתם בחוק.

ביום 30.05.12 הופץ תזכיר החוק בידי משרד המשפטים, והתקופה שנקבעה להערות הייתה עד ליום 20.06.12. לאחר בחינת ההערות שנתקבלו, דיון בהן והתייעצויות עם גורמי הממשלה הנוגעים בדבר ועם החברה, מופצת בזאת טיוטת החוק לאישור עקרוני של הממשלה, בהתאם לסעיף 48 לתקנון עבודת הממשלה, לקראת הדיון בוועדת השרים לענייני חקיקה, שיתקיים לאחר ישיבת הממשלה.

הליך האישור העקרוני בידי הממשלה, והבקשה מוועדת הכנסת להחליט על הקדמת הדיון בהצעת החוק, נדרשים על מנת לקדם את הליך החקיקה ככל הניתן, כדי שניתן יהיה לפעול לסיום הליך החקיקה עוד במושב הנוכחי של הכנסת.

לעניין סעיף ד להחלטה -

על פי הקבוע בחוק, החברה תפעל למימוש מטרותיה במשך תקופה של 15 שנים. בתום תקופה זו על החברה לפעול לפירוקה. כמו כן, בהתאם לקבוע בחוק, פעילותה של החברה, למעשה, ממומנת ככלל, מנכסי נספי השואה שהועברו אליה לשם מימוש מטרותיה ומטרות החוק, שעיקרן איתור יורשים של הנכסים ומתן סיוע לניצולי שואה הזקוקים לכך. בנסיבות אלה, ומתוך שאיפה משותפת לכך שהחברה תפעל למימוש מטרותיה ביעילות ובזריזות המתבקשות על רקע צמצום הסיכויים לאיתור יורשים עם עבור השנים ועל רקע התמעטותם הטבעית של ניצולי השואה הנדרשים לסיוע, וכן נוכח הניסיון המצטבר בעבודת החברה מאז הקמתה, מוצע להטיל על שר המשפטים ועל שר האוצר לבחון את הצורך בתיקון חקיקה לשם צמצום תקופת פעילות החברה למשך הזמן הדרוש לה למימוש מטרותיה. הבחינה תיעשה, עד ליום 31.01.13, במגמה להתאים את יתרת תקופת פעילות החברה למשימות הנדרשות ממנה לשם מימוש מטרותיה כפי שנקבעו בחוק, וכן לסך הכספים והנכסים האחרים העומדים לרשותה.

נתונים תומכי החלטה ומידע מחקרי

הן הצעת ההחלטה והן טיוטת החוק גובשו לאחר התייעצות עם החברה. כאמור, טיוטת החוק באה להסדיר היבטים שונים בעבודת החברה, ובפרט כאלה שניסיון החברה מלמד כי הם מעוררים קשיים מינהליים ואחרים. הכל, מתוך הרצון לייעל את עבודת החברה ולאפשר לה לממש את מטרותיה בזריזות המתבקשת בנסיבות העניין והרצון

להקל על יורשי הנספים שאותרו.

היבטים ביצועיים

לא רלבנטי.

השפעות אפשריות להחלטה (כלכלה, חברה, סביבה וממשל)

על פי ההערכה, טיטת החוק המוצע יש בה כדי להסיר חסמים, מינהליים ואחרים, בפעילותה של החברה לשם מימוש מטרותיה, ולאפשר לה לפעול למימוש מטרותיה בזריזות המתבקשת בנסיבות העניין וכן להקל על יורשי הנספים שאותרו בהוצאת צווי הירושה ביחס לנכסים המנוהלים על ידי החברה לשם השבת הנכסים לידיהם.

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

טיטת החוק מוגשת על ידי שר המשפטים, והיא תואמה מול הגורמים הרלבנטיים במשרד האוצר.

חלופות להצעת ההחלטה

לא רלבנטי.

הזיקה שבין ההצעה לבין יעדי הממשלה

החוק המוצע בא לייעל את עבודת החברה לאיתור והשבת נכסים של נספי השואה ולהביא למימוש מטרותיה בזריזות המתבקשת בנסיבות העניין וכן להקל על יורשי הנספים שאותרו בהוצאת צווי הירושה ביחס לנכסים המנוהלים על ידי החברה לשם השבת הנכסים לידיהם.

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

אין.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה

מצ"ב.

מוגש על ידי שר המשפטים

י"ד בתמוז התשע"ב
04 ביולי 2012

חוות דעת משפטית הנלווית להצעת החלטה לממשלה ולוועדות השרים

נושא הצעת ההחלטה:

טיוטת חוק נכסים של נספי השואה (השבה ליורשים והקדשה למטרות סיוע והנצחה) (תיקון), התשע"ב-2012.

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטיה המשפטיים:

מוצע לאשר עקרונית את טיוטת חוק נכסים של נספי השואה (השבה ליורשים והקדשה למטרות סיוע והנצחה) (תיקון), התשע"ב-2012, ולהסמיך את ועדת השרים לענייני חקיקה לאשר, על דעת הממשלה את נוסחה הסופי של הצעת החוק שתוגש לכנסת.

כן מוצע להטיל על שר המשפטים ועל שר האוצר, לבחון, עד ליום 31.01.13, תוך הידברות עם החברה לאיתור והשבת נכסים של נספי השואה (להלן גם - החברה), את הצורך בתיקון חקיקה לצמצום תקופת פעילותה של החברה. הבחינה תיעשה במגמה להתאים את יתרת תקופת פעילות החברה למשימות הנדרשות ממנה לשם מימוש מטרותיה כפי שנקבעו בחוק, וכן לסך הכספים והנכסים האחרים העומדים לרשותה; ככל שיימצא צורך בכך, יגובש תיקון חקיקה להסדרת הנושא.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם:

אין.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שהצעת ההחלטה נוגעת להם:

נוסח ההחלטה אושר על ידי היועץ המשפטי למשרד האוצר, ולדידו אין מניעה משפטית לקבלת ההחלטה.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד שהשר העומד בראשו מגיש את ההצעה:

אין מניעה משפטית לקבלת ההחלטה על ידי הממשלה.

לאהרן קובור, עו"ד

היועצת המשפטית למשרד המשפטים

י"ד תמוז תשע"ב

04 יולי 2012 004298-000-99-027

טיוטת חוק

א. שם החוק המוצע

חוק נכסים של נספי השואה (השבה ליורשים והקדשה למטרות סיוע והנצחה), (תיקון), התשע"ב - 2012

ב. עיקרי החוק המוצע והצורך בו

מוצע לתקן את חוק נכסים של נספי השואה (השבה ליורשים והקדשה למטרות סיוע והנצחה), התשס"ו - 2006 (להלן – החוק), לאחר התייעצות עם החברה לאיתור ולהשבת נכסים של נספי השואה בע"מ (להלן – החברה), ובתיאום עימה.

בבסיס התיקונים המוצעים עומדים הרצון לייעל את עבודת החברה ולהביא למימוש מטרותיה בזריזות המתבקשת בנסיבות העניין והרצון להקל על יורשי הנספים שאותרו, בהוצאת צווי הירושה ביחס לנכסים המנוהלים על ידי החברה לשם השבת הנכסים לידיהם.

התיקונים המוצעים מתייחסים הן לפעילותה השוטפת של החברה, לרבות לתקציבה השוטף, והן לעניינים הנוגעים להוצאת צווי ירושה הנדרשים מאת יורשי הנספים לשם קביעת זכאותם בנכסים של נספי השואה, כהגדרתם בחוק.

להלן יפורטו עיקרי התיקונים המוצעים:

1. תיווסף הגדרת "בעל זכויות אחרים בנכסים" באופן המוציא מי שהוא נושה של הנספה או של יורשיו מגדר בעלי זכויות בנכס; בנוסף, תתוקן הגדרת "נכס של נספה השואה" באופן שיובהר שלא יכנסו לגדרה נכסים המנוהלים על ידי האפוטרופוס הכללי מכוח סעיף 21 לחוק האפוטרופוס הכללי, התשל"ח-1978, שיש לגביהם הוכחות לכך שהם לא השתייכו, בטרם הקנייתם לממונה על רכוש אויב, למי שמתקיים בו האמור בספקה (1) להגדרת "נכס של נספה השואה" (תיקון סעיף 2 לחוק);

2. ייקבע במפורש כי על החברה להתחיל בהליכים לאיתור יורשים ובעלי זכויות בנכסים של נספי השואה שהועברו אליה לא יאוחר מתום שנה מיום העברת הנכסים לידיה, על פי כללים עליהם החליטה החברה שיפורסמו באתר האינטרנט של החברה. כן מוצע להסמיך את סר המשפטים לקבוע בתקנות הוראות לעניין חקירות שיהיה על החברה לערוך, לרבות בהתייחס לסוגים שונים של נכסים ולשוויים (תיקון סעיף 17 לחוק);

3. תיקבע מסגרת זמנים שבה על החברה להשיב לבקשתו של מי שטוען לזכויות בנכסים המנוהלים על ידי החברה, וזאת במקרים בהם נדרש לחברה מידע נוסף לצורך קבלת החלטתה בבקשה (תיקון סעיף 26 לחוק);

4. יתאפשר ערר על החלטות לפי סעיף 26 לחוק (תיקון סעיף 28 לחוק);

5. ייקבע כי החברה תעביר למטרות הנצחה בכל שנה בין חמישה לעשרה אחוזים מהסכום שהקצתה באותה השנה למטרות סיוע (תיקון סעיף 34)

6. תקוצר תקופת עיכוב המימוש ביחס לנכסים שהם נכסי מקרקעין שנוהלו על ידי הקרן הקיימת לישראל או על ידי חברת הימנותא בע"מ טרם העברתם לניהול החברה וביחס לנכסים שהם ניירות ערך (תיקון סעיף 35);

7. יצומצמו המגבלות על ביצוע עסקאות בנכסים המנוהלים על ידי החברה, באופן שהחברה תהיה

רשאית להעביר זכויות החזקה ושימוש בנכסים כאמור לתקופה מירבית של שלוש שנים הניתנת להארכה בתקופות נוספות, שכל אחת מהן לא תעלה על שלוש שנים, ובמגבלות שנקבעו בסעיף (תיקון סעיף 38);

8. ייקבע כי לפחות אחד מחברי הדירקטוריון בחברה יהיה מי שהוא בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית כמשמעותה בסעיף 240 לחוק החברות, התשנ"ט-1999 (תיקון סעיף 51 לחוק);

9. ייקבע כי החברה תפרסם את הדיווחים שהיא מגישה לפי סעיף 53 לחוק, גם באתר האינטרנט שלה (תיקון סעיף 53);

10. תנותק הזיקה בין שווי הנכסים המנוהלים על ידי החברה לבין תקציבה השוטף. כן יקבע כי תקציבה השוטף של החברה יקטן בהדרגה החל משנת 2015 (תיקון סעיף 54 לחוק);

11. מוצע לתקן את החוק במספר עניינים הנוגעים לירושת נכסים של נספי השואה כהגדרתם בחוק, במטרה להקל על יורשי הנספים בהוצאת צווי הירושה ביחס לנכסים אלה ובהשבת הנכסים לידיהם. בכלל זה מוצע לתקן את החוק בעניינים הבאים:

(א) נוכח חוסר בהירות בסוגיה הפרשנית, מוצע להחיל את כללי הירושה בסוגיית "שניים שמתו כאחד" הקבועים בחוק הירושה, התשכ"ה-1965 (להלן – חוק הירושה), על ירושת נכס של נספה השואה כהגדרתו בחוק (הוספת סעיף 68א);

(ב) ויתור על הדרישה הקבועה בפקודת הירושה להותרת ששית מן הזכויות בנכס לטובת הורי המוריש, בהעדר מידע על מועד פטירתם, אם קיים לגבי יורש שהוא צאצא של נספה השואה (הוספת סעיף 68ב). בהקשר הנדון – נכס של נספה השואה – יש באופן החלוקה שמכתיבה הפקודה משום יצירת קושי נוסף שאינו מוצדק;

(ג) ריכוז ההליכים למתן צו ירושה או צו קיום צוואה בידי הרשם לענייני ירושה בתל-אביב, וויתור על הדרישה להעברת הדיון לבית המשפט במקרים שבהם האפוטרופוס הכללי מייצג בבקשה חסוי, קטין או נעדר, וכן כאשר על הירושה חלות הוראות הפרק השביעי לחוק הירושה בדבר דין זר או כאשר היועץ המשפטי לממשלה ראה לנכון להצטרף להליך, למעט אם מגיש הבקשה ביקש שהדיון יעבור לבית המשפט (הוספת סעיף 68ג). תיקונים אלה נועדו להקל על ההליך להוצאת צווים ולהפכו מהיר יותר בהשוואה למצב כיום;

(ד) ויתור על הדרישה לאימות קונסולרי או קבלת אישור אחר בהתאם לסעיף 30 לפקודת הראיות [נוסח חדש] לגבי מסמך שנערך מחוץ לשטח שחל עליו המשפט של מדינת ישראל, אם החברה הודיעה כי המסמך אותר ואומת על ידה או על ידי מי מטעמה (הוספת סעיף 68דא));

(ה) מתן מעמד של ראיה לכאורה לממצאי החברה, לאחר פעולות איתור שביצעה לפי החוק והמפורטות בהודעה מטעמה, בכל הנוגע להרכב משפחתו של נספה השואה, מועדי וסדרי הפטירות של בני משפחתו וכיו"ב (הוספת סעיף 68דב)). תיקון מוצע זה נועד להקל בדרישות הפרוצדוראליות להוכחת הקשר המשפחתי הנדרש לצורך ירושה, תוך מתן מעמד סטאטוטורי לפעולות שמבצעת החברה בענין זה;

(ו) החלת הוראות הפטור ממסים ותשלומים אחרים על פעולות להעברת הזכויות בנכסי מקרקעין על שם יורשי נספה השואה, גם אם הנכסים נרשמו בפנקסי המקרקעין על שם החברה (ולא רק בניהולה) לפני כניסתו של תוקף של התיקון לחוק (תיקון סעיף 74);

(ז) ויתור על הדרישה לקבלת כתב התחייבות מטעם יורש בטרם השבת נכס לידי, במקרים

מיוחדים ובתנאים שייקבעו, לרבות מקרים של העדר שיתוף פעולה מטעם אחד או יותר מן היורשים או מקרים של נכסים הניתנים להשבה ששווים נמוך (תיקון סעיף 33);

(ח) קביעת רשימת פעולות שעל החברה לבצע בתוך מכלול הפעולות הנדרשות לפי החוק לשם איתור יורשיהם של נספי השואה, בטרם מתן הודעה מפורטת מטעמה על ממצאיה לרשם לענייני ירושה או לבית המשפט, לפי העניין, במסגרת הליך למתן צו ירושה או צו קיום צוואה בעניין נכס של נספה השואה לפי החוק (הוספת תוספת רביעית).

ג. השפעת החוק המוצע על החוק הקיים

תיקון סעיפים 2, 17, 26, 28, 33, 34, 35, 38, 51, 53, 54 ו-74 ותיקון התוספת השלישית וכן הוספת סעיפים 68-א-68 ותוספת רביעית לחוק נכסים של נספי השואה (השבה ליורשים והקדשה למטרות סיוע והנצחה), התשס"ו – 2006.

ד. השפעת החוק המוצע על תקציב המדינה

לחוק המוצע אין השפעה על תקציב המדינה.

ה. השפעת החוק המוצע על התקן המנהלי

לחוק המוצע אין השפעה על התקן המנהלי.

ו. נוסח החוק המוצע - להלן נוסח החוק המוצע ודבר הסבר:

הצעת חוק נכסים של נספי השואה (השבה ליורשים והקדשה למטרות סיוע והנצחה)(תיקון),

התשע"ב-2012

- תיקון סעיף 2 1. בחוק נכסים של נספי השואה (השבה ליורשים והקדשה למטרות סיוע והנצחה), התשס"ו-2006¹ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 2 -
- (1) אחרי ההגדרה "אדם מנהל" יבוא:
- "בעלי זכויות אחרים בנכסים" – למעט נושה של נספה או של יורשיו;" ;
- (2) בהגדרה "נכס של נספה השואה", בפסקה (2), בסופה יבוא "למעט נכס שהאפוטרופוס הכללי או החברה נוכחו כי לא מתקיים בו האמור בפסקאות (1) ו-(3); לעניין זה יקראו את פסקה (1) כאילו אחרי "ובעל הזכויות האחרון בו" נאמר "לפני שהוקנה לממונה על רכוש האויב לפי פקודת המסחר עם האויב, 1939"².
- תיקון סעיף 17 2. בסעיף 17 לחוק העיקרי, האמור בו יסומן "(א)", ואחריו יבוא:
- "(ב) החברה תתחיל בעריכת חקירה כאמור בסעיף קטן (א) לגבי נכס, לא יאוחר מתום שנה מיום שהועבר הנכס לידיה, לפי כללים שתחליט עליהם החברה בהתחשב בשווי הנכס ובמידע שיש בידי החברה בעניינו ובעניין בעליו; כללים כאמור בסעיף קטן זה יפורסמו באתר האינטרנט של החברה.
- (ג) שר המשפטים רשאי לקבוע הוראות לעניין חקירות כאמור בסעיף קטן (א), ובכלל זה לגבי משך החקירות, ורשאי הוא לקבוע הוראות שונות בהתייחס לסוגים שונים של נכסים, לרבות בהתייחס לשוויים."
- תיקון סעיף 26 3. בסעיף 26 לחוק העיקרי, אחרי "שישה חודשים ממועד הגשת הבקשה" יבוא "ואם נדרש לחברה מידע נוסף, מהמבקש או ממקורות אחרים, לצורך קבלת ההחלטה – בתוך חודשיים ממועד קבלת מלוא המידע האמור, ובלבד שאם נדרש מידע נוסף מהמבקש - החברה דרשה ממנו את המידע בתוך ארבעה חודשים ממועד הגשת הבקשה".
- תיקון סעיף 28 4. בסעיף 28(א) לחוק העיקרי, במקום "סעיף 22" יבוא "סעיפים 22 ו-26".
- תיקון סעיף 33 5. בסעיף 33 לחוק העיקרי, בסופו יבוא:

¹ ס"ח התשס"ו, עמ' 202.
² ע"ר 1939, תוס' 1, עמ' (ע) 79, (א) 95; ס"ח התש"י, עמ' 149.

"(ג) על אף הוראות סעיף קטן (א), השר רשאי לקבוע בתקנות כי בהתקיים נסיבות מיוחדות שיקבע, ובכלל זה אי-שיתוף פעולה של חלק מהיורשים, או שווי נמוך של הנכס המיועד להשבה, רשאית החברה למסור למבקש נכס גם בלא שקיבלה כתב התחייבות כאמור בסעיף קטן (א), והכל בכפוף לתנאים שיקבע."

תיקון סעיף 34 6. בסעיף 34(ג) לחוק העיקרי, במקום "משווי הנכסים שהועברו לחברה בכל שנה" יבוא "מהסכום שהקצתה החברה באותה שנה לכלל מטרות הסיוע ולא יפחת מ-5% מהסכום האמור".

תיקון סעיף 35 7. בסעיף 35 לחוק העיקרי -

(א) בסעיף קטן (א), הסיפה החל במילים "ואולם נכס שנוהל" - תימחק;

(ב) אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ג) על אף האמור בסעיף קטן (א), לגבי נכסים מן הסוגים המפורטים להלן יחולו תקופות עיכוב המימוש המפורטות לצידם:

(1) נכס שנוהל על ידי האפוטרופוס הכללי או על ידי אדם מנהל לפני העברתו לחברה - תקופת עיכוב המימוש תסתיים בתום תקופת תהליך האיתור המיוחד או בתום שבע שנים מהיום שבו נמסר לניהולו של האפוטרופוס הכללי או של האדם המנהל, לפי המאוחר מביניהם;

(2) נכס שנוהל על ידי הקרן הקיימת לישראל או על ידי חברת הימנותא בע"מ, שבע שנים לפחות לפני העברתו לחברה - תקופת עיכוב המימוש תסתיים בתום תקופת תהליך האיתור המיוחד או בתום חמש שנים מהיום שבו נמסר לניהול של החברה, לפי המאוחר מביניהם;

(3) נכס שהוא נייר ערך - תקופת עיכוב המימוש תסתיים בתום תקופת תהליך האיתור המיוחד או בתום שנתיים מהיום שבו נמסר לניהול של החברה, לפי המאוחר מביניהם."

תיקון סעיף 38 8. בסעיף 38(א) לחוק העיקרי, במקום הסיפה החל במילים "אלא לתקופה מרבית של שנה" יבוא "אלא לתקופה מרבית של שלוש שנים, הניתנת להארכה לתקופות נוספות שלא יעלו על שלוש שנים כל אחת, ובלבד שההשכרה, ההשאלה או הפעולה האחרת כאמור, תסתיים, לכל המאוחר, במועד המוקדם מבין אלה:

(1) חצי שנה לאחר המועד שבו נקבעה זכאותו של יורש באותו נכס לפי סעיף 22 או לפי סעיף 26;

(2) שנה לפני תום תקופת פעילות החברה.

- תיקון סעיף 51 9. בסעיף 51(ד) לחוק העיקרי, בסופו יבוא "אחד לפחות מבין חברי הדירקטוריון יהיה מי שהוועדה הממנה מצאה שהוא בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית כמשמעותה בסעיף 240 לחוק החברות, התשנ"ט-1999".
- תיקון סעיף 53 10. בסעיף 53 לחוק העיקרי, בסופו יבוא :
- "(ג) החברה תפרסם את הדין וחשבון שהוגש לשרים כאמור בסעיף קטן (ב), באתר האינטרנט שלה."
- תיקון סעיף 54 11. בסעיף 54(ב) לחוק העיקרי -
- (1) בפסקה (1), אחרי פסקת משנה (ב) יבוא :
- "(ג) על אף האמור בפסקת משנה (ב) -
- (1) בשנת הכספים 2015 – על 80 אחוזים מהתקציב השוטף שאושר לשנת 2011, בצירוף הפרשי הצמדה למדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מהמדד הידוע ביום 1 בינואר 2011 (להלן – הפרשי הצמדה);
- (2) בשנת הכספים 2016 – על 65 אחוזים מהתקציב השוטף שאושר לשנת 2011, בצירוף הפרשי הצמדה;
- (3) משנת הכספים 2017 ואילך – על 50 אחוזים מהתקציב השוטף שאושר לשנת 2011, בצירוף הפרשי הצמדה.";
- (2) בפסקה (2), בסופה יבוא "ובשים לב לתפקידיה של החברה והמשימות העומדות לפניה ביתרת תקופת פעילותה, במגמה להתאים את התקציב לפעילות הנדרשת לשם מימוש מטרות החברה."
- הוספת סעיפים 12. אחרי סעיף 68 לחוק העיקרי יבוא :
- 68א עד 68ד
- "שניים שמתו כאחד 68א. (א) בלי לגרוע מהוראות סעיף 68, מתו שניים או יותר ולא נקבע מי מהם מת תחילה, יהיו הזכויות בעזבונו של כל אחד מהם לפי כללים אלה :
- (1) היה אחד התובעים יורש-ודאי ותובע אחר היה יורש-ספק, עדיף התובע שהוא יורש-ודאי ;
- (2) היו שני התובעים יורשי-ספק, עדיף התובע שהוא בן-זוגו או קרובו של המוריש שאת עזבונו מחלקים ;

(3) בין התובעים אחדים באותה דרגת עדיפות יחולק העזבון, באין צוואה, לפי כללי החלוקה שבירושה על פי דין.

(ב) בסעיף זה -

"יורש-ודאי" - מי שהיה יורש בין אם האחד ובין אם האחר מת תחילה;

"יורש-ספק" - מי שהיה יורש רק אם אחד מהם מת תחילה.

הגבלת זכות הורי 68ב. על אף הוראות סעיף 68, לעניין מתן צו ירושה לגבי הנכס של נספה השואה, יקראו את סעיף 6 בתוספת השניה לפקודת הירושה, בלא המילים "ואולם אם הניח המוריש בנים או בני בנים, והוריו או אחד מהם עודם בחיים, נותנים להם או לאחד מהם שישית מן הירושה".

הוראות לעניין 68ג. על הליכים למתן צו ירושה או צו קיום צוואה לגבי הנכס של נספה השואה לפי חוק זה, יחולו ההוראות לפי חוק הירושה, התשכ"ה-1965³ (להלן - חוק הירושה), בשינויים המחויבים ובשינויים אלה, ככל שאין הוראה אחרת בעניין לפי חוק זה:

(1) על אף האמור בסעיף 67א(א) לחוק הירושה, בקשה לצו ירושה או לצו קיום צוואה לגבי נכס של נספה השואה שהוגשה לרשם לענייני ירושה, לא תועבר לבית המשפט גם אם התקיימו הנסיבות כאמור בפסקאות (3), (4) או (7) שבאותו סעיף, ואולם אם התקיימו הנסיבות שבפסקאות (3) או (4) שבאותו סעיף ומבקש הצו ביקש כי הדיון בבקשה יועבר לבית המשפט - תועבר הבקשה לבית המשפט; אין בהוראות פסקה זו כדי לגרוע מהוראות פסקה (8) שבסעיף האמור.

³ ס"ח התשכ"ה, עמ' 63.

(2) בקשה לצו ירושה או לצו קיום צוואה לגבי נכס של נספה השואה תוגש לרשם לענייני ירושה במחוז תל אביב; השר רשאי, בצו, לקבוע כי בקשות כאמור יוגשו לרשם במחוז אחר; לעניין זה, "מחוז" – מחוז בהתאם לאזורי פעולתם של הרשמים לענייני ירושה שקבע שר המשפטים לפי סעיף 65א(ד) לחוק הירושה.

הודעת החברה על 68ד. (א) הוגש מסמך שנערך או שהוצא במקום שמחוץ לשטח שחל עליו המשפט של מדינת ישראל, במסגרת הליכים למתן צו ירושה או צו קיום צוואה לגבי נכס של נספה השואה לפי חוק זה, והודיעה החברה לרשם לענייני ירושה או לבית המשפט, לפי העניין, כי המסמך אותר ואומת על ידה או על ידי מי מטעמה, יראו את המסמך כאילו התקיימו לגביו התנאים המנויים בסעיף 30 לפקודת הראיות (נוסח חדש), התשל"א-1971.⁴

(ב) (1) בהליכים למתן צו ירושה או צו קיום צוואה לגבי נכס של נספה השואה לפי חוק זה, תהיה החברה רשאית להגיש לרשם לענייני ירושה או לבית המשפט, לפי העניין, לאחר שערכה את הפעולות לאיתור יורשי הנספה המפורטות בסעיפים 17 עד 25 ובתוספת הרביעית, הודעה בכתב על ממצאיה בכל הנוגע להרכב המשפחה של הנספה מקרבת דם ומקרבת חיתון, המועדים וסדר הפטירה של בני משפחת הנספה, או כל מידע אחר בקשר לאותם עניינים שאותר על ידי החברה או שהחברה מצאה כי לא ניתן לאתרו (להלן - הודעה על ממצאים);

(2) ההודעה על הממצאים תפרט את הפעולות שנעשו ואת הממצאים שאליהם הגיעה החברה; השר רשאי לקבוע כללים לעניין אופן הגשת ההודעה ודרך פירוט הממצאים האמורים בה.

⁴ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 18, עמ' 421.

(3) הוגשה הודעה על ממצאים יראו אותה כראיה לכאורה לנכונותם של הממצאים המפורטים בה.

(4) על אף האמור בפסקה (1), תהא החברה רשאית להימנע מבדיקה באחד או יותר מן המאגרים המפורטים בפרטים 5 עד 8 לתוספת הרביעית, ובלבד שתציין בהודעה על הממצאים כי על פי הממצאים שנאספו על ידה, אין בבדיקה כאמור כדי לתרום להליך איתור הממצאים או שאין הצדקה לבדיקה כאמור מנימוקים מיוחדים אחרים שתפרט בהודעה, ובכלל זה, בהתחשב בעלויות קבלת המידע, שוויו של הנכס וגילו של המבקש.

(5) השר רשאי, בצו, לשנות את התוספת הרביעית."

תיקון סעיף 74 13. בסעיף 74 לחוק העיקרי, בסופו יבוא :

"(ד) לעניין סעיף זה, "נכס של נספה השואה"- לרבות מקרקעין שהחברה רשומה בפנקסי המקרקעין כבעליהם, ובלבד שנרשמה כאמור לפני יום יא' בתמוז התשע"ב (1 ביולי 2012)."

14. תיקון התוספת השלישית לחוק העיקרי, בפרט 1, ברישה, במקום "א33 עד 36" יבוא "א33 עד 33 ד, 34(א), (א1), (ב) ו-ג), 35, 36."

15. הוספת תוספת אחרי התוספת השלישית לחוק העיקרי יבוא : רביעית

"תוספת רביעית

(סעיף 68ד(ב))

רשימת פעולות לאיתור יורשים

1. בדיקה במאגר המידע של יד ושם ;
2. בדיקה במאגר המידע של בית התפוצות ;
3. פנייה לרשויות המדינה אשר עשוי להיות להן מידע שיכול לסייע באיתורם של בעלי הזכויות בנכס ;
4. בדיקה באתר לגנאולוגיה יהודית www.jewishgen.org ;
5. בדיקה באתר למחקר גנאולוגי כללי www.ancestry.com ;

6. בדיקה במאגר מוזיאון השואה בווינגטון www.ushmm.org ;

7. בדיקה במאגר המידע של שירות האיתור הבינלאומי (ITS-AROLSEN), בגרמניה ;

8. בדיקה בארכיון מרשם האוכלוסין של עיר המוצא של בעל הזכויות בנכס."

9. פעולות נוספות שקבע השר."

תחולה 16. הוראות סעיף 68 לחוק העיקרי, כנוסחו בסעיף 11 לחוק זה, יחולו לגבי צו ירושה שניתן ביום תחילתו של חוק זה או לאחריו.

הוראת מעבר 17. על אף האמור בסעיף 17(ב) לחוק העיקרי כנוסחו בסעיף 2 לחוק זה, החברה תתחיל בעריכת חקירות כאמור בסעיף 17 לחוק העיקרי, לגבי נכסים שהועברו אליה לפני תחילתו של חוק זה, לפי המפורט להלן:

(1) לגבי נכסי מקרקעין – תוך חצי שנה מיום התחילה ;

(2) לגבי נכסים שאינם נכסי מקרקעין -

(א) אם שווי הנכס עולה על 200,000 שקלים חדשים או אם בידי החברה מידע שלפיו מספר נכסים שייכים לאותם בעלים ושוויים המצטבר עולה על 200,000 שקלים חדשים – תוך שנה מיום התחילה ;

(ב) אם שווי הנכס הוא בין 30,000 שקלים חדשים ל- 200,000 שקלים חדשים או אם בידי החברה מידע שלפיו מספר נכסים שייכים לאותם הבעלים ושוויים המצטבר הוא בין 30,000 שקלים חדשים ל- 200,000 שקלים חדשים - שנה וחצי מיום התחילה ;

(ג) אם שווי הנכס נמוך מ- 30,000 שקלים חדשים – תוך שנתיים וחצי מיום התחילה.

ד ב ר י ה ס ב ר

כללי מטרתה של הצעת חוק זו היא לייעל את עבודת החברה לאיתור ולהשבת נכסים של נספי השואה (להלן – החברה), ולהביא למימוש מטרותיה בזריזות המתבקשת בנסיבות העניין, וכן להקל על היורשים של נספי השואה שאותרו, בהוצאת צווי הירושה ביחס לנכסים המנוהלים על ידי החברה, לשם השבת הנכסים לידיהם.

התיקונים המוצעים מתייחסים הן לפעילותה השוטפת של החברה, ובכלל זה לתקציבה השוטף, והן לעניינים הנוגעים להוצאת צווי ירושה הנדרשים מאת יורשי הנספים לשם קביעת זכאותם בנכסים של נספי השואה, כאמור לעיל.

על פי המצב כיום, אין זה ברור כי תפקידה של החברה אינו להשיב נכסים לאנשים או לגופים עסקיים שרכשו זכויות חוזיות מנספה או מיורשי עזבונו של נספה, זאת בשל אי הבהירות הקיימת באשר לאיפיונם של "בעלי זכויות אחרים" בנכסים, במובחן מיורשים. לפיכך מוצע להבהיר את הביטוי "בעלי זכויות אחרים בנכסים" המופיע בחוק נכסים של נספי השואה (השבה ליורשים והקדשה למטרות סיוע והנצחה), התשס"ו - 2006 (להלן – החוק או חוק נכסים של נספי השואה), ולקבוע בהגדרה בסעיף 2 לחוק כי המונח "בעלי זכויות אחרים בנכסים", לא כולל נושה של נספה או של יורשיו.

לפסקה (2)

בסעיף 2 לחוק מוגדר כי "נכס של נספה השואה", שהחוק חל עליו (להלן – נכס של נספה השואה), הוא "נכס שמתקיים בו אחד מאלה, למעט נכס גרמני, שהגדרתו בסעיף 2(ה) לחוק נכסי גרמנים, התש"י-1950: (1) הוא נמצא בישראל ובעל הזכויות האחרון בו, הידוע, הוא אדם שמקום שהותו האחרון הידוע היה בחבל ארץ אשר ביום י"ז באלול התרצ"ט (1 בספטמבר 1939) היה שייך למדינה מהמדינות המפורטות בתוספת הראשונה, ולא ידוע אם בעל הזכויות האמור נותר בחיים לאחר יום כ"ז בטבת התש"ו (31 בדצמבר 1945) או שידוע כי הוא נספה בתקופה שמיום י"ז באלול התרצ"ט (1 בספטמבר 1939) עד יום כ"ז בטבת התש"ו (31 בדצמבר 1945) בחבל ארץ כאמור; (2) הוא נכס אשר רואים אותו, לפי הוראות סעיף 21 לחוק האפוטרופוס הכללי, כאילו ניתן לגביו צו ניהול; (3) הוא תמורתו של נכס שהתקיים בו האמור בפסקה (1), ובלבד שהאמור בפסקה (1) מתקיים בתמורה כאמור;"

סעיף 21 לחוק האפוטרופוס הכללי, התשל"ח-1978 (להלן – חוק האפוטרופוס הכללי), קובע כי נכסים שעבר תחילתו של החוק האמור היו מוקנים לממונה על רכוש האויב לפי פקודת המסחר עם האויב, 1939 (להלן – הממונה על רכוש האויב), יראו אותם כמשוחררים מהוראות אותה פקודה וכאילו ניתן לגביהם צו ניהול לפי חוק האפוטרופוס הכללי. כאמור לעיל, בפסקה (2) להגדרה "נכס של נספה השואה", נקבע כי אחד מסוגי הנכסים שהחוק חל עליו, הוא "נכס אשר רואים אותו, לפי הוראות סעיף 21 לחוק האפוטרופוס הכללי, כאילו ניתן לגביו צו ניהול". במהלך יישום החוק התברר כי בידי האפוטרופוס הכללי מצויים, או היו מצויים והועברו לחברה מכוח החוק, נכסים שנוהלו על ידו לפי סעיף 21 לחוק האפוטרופוס הכללי, שיש לגביהם הוכחות לכך שהם לא השתייכו, בטרם הקנייתם לממונה על רכוש האויב, למי שמתקיים בו האמור בפסקה (1) להגדרה האמורה של "נכס של נספה השואה". כך, למשל, נכס שבתיק ניהולו נמצאו ראיות לכך שבעליו היה חי לאחר יום כ"ז בטבת התש"ו (31 בדצמבר 1945).

התיקון המוצע נועד להבהיר כי נכסים כאמור לא ייכללו בהגדרת "נכס של נספה השואה" שנקבעה בחוק, והוראות החוק לא יחולו עליהם. הסמכות לעניין זה ניתנה לאפוטרופוס הכללי ולחברה במקביל, כאשר הכוונה היא שתופעל על-ידי מי שמחזיק בנכס ובהוכחות לכך שאילו לא היה מוקנה לממונה על רכוש האויב כאמור, לא היה נכלל בהגדרת נכס של נספה השואה לפי החוק. לפיכך מוצע לתקן את פסקה (2) להגדרה האמורה של "נכס של נספה השואה", ולמעט ממנה נכסים שהאפוטרופוס הכללי או החברה נוכחו כי לא מתקיים לגביהם האמור בפסקאות (1) ו-(3) לאותה הגדרה. לעניין בדיקת תחולת פסקה (1) להגדרה על נכסים כאמור, לא יראו את הממונה על רכוש האויב כ"בעל הזכויות האחרון" בנכסים, אלא את מי שקדם לו.

סעיפים 2 ו-17 מאחר שמטרתה הראשונה והעיקרית של החברה היא להשיב נכסים של נספי השואה ליורשיהם, מוצע לקבוע כי החברה תחויב להתחיל בעריכת חקירה לאיתור היורשים ובעלי הזכויות בנכס שהועברה לידיה, לא יאוחר משנה מיום שאותו הנכס הועבר אליה. קביעת המועד כאמור תסייע באיתור מהיר יותר של היורשים ובעלי הזכויות בנכסים, תוך ביצוע הליכי איתור לגבי כלל הנכסים שהתיקון יחול לגביהם. מוצע לקבוע כי הליכי האיתור ייעשו לפי כללים שעליהם החליטה החברה, אשר יפורסמו באתר האינטרנט של החברה. כן מוצע להסמך את שר המשפטים לקבוע בתקנות הוראות לעניין חקירות שיהא על החברה לערוך, ובכלל זה לגבי משך החקירות. מוצע להסמך את השר לקבוע הוראות שונות בהתייחס לסוגים שונים של נכסים, לרבות בהתייחס לשווים של הנכסים.

כדי לתת לחברה שהות להיערך ליישומן של התיקון המוצע, וזאת בלי שפעולות החקירה כאמור יבואו על חשבון יישום מטרותיה הנוספות של החברה, מוצע לקבוע בסעיף 17 להצעת החוק הוראת מעבר שלפיה החברה תחל בביצוע פעולות חקירה ביחס לנכסים שהועברו לידיה טרם תחילתו של התיקון המוצע, במועדים המפורטים להלן: (1) נכסי מקרקעין – תוך חצי שנה מיום התחילה; (2) נכסים שאינם נכסי מקרקעין ששוויים מעל 200,000 שקלים חדשים וכן נכסים שבידי החברה מידע לפיו הם שייכים לאותם הבעלים אם שווים המצטבר הוא מעל 200,000 שקלים חדשים – תוך שנה מיום התחילה; (3) נכסים שאינם נכסי מקרקעין ששוויים בין 20,000 שקלים חדשים ל- 200,000 שקלים חדשים וכן נכסים שבידי החברה מידע לפיו הם שייכים לאותם הבעלים אם שווים המצטבר הוא בין 20,000 שקלים חדשים ל- 200,000 שקלים חדשים – שנה וחצי מיום התחילה; נכסים שאינם נכסי מקרקעין ששוויים נמוך מ- 30,000 שקלים חדשים – תוך שנתיים וחצי מיום התחילה.

סעיף 3 הניסיון שהצטבר בחברה מלמד כי במקרים רבים שבהם מוגשות לחברה בקשות של טוענים לזכויות בנכס של נספה השואה (להלן – בקשות), אין היא מצליחה להשיב לפונה בתוך חצי שנה ממועד הגשת הבקשה, כפי שמחייב אותה סעיף 26 לחוק בנוסחו הנוכחי. זאת באשר במקרים רבים כדי להחליט בבקשה נדרש לחברה מידע נוסף שאותו אין היא מצליחה לקבל במסגרת התקופה שנקבעה. לצורך קבלת ההחלטה נדרש לחברה, לעיתים, מידע שקבלתו תלויה בגופים אחרים כגון המחזיקים הקודמים בנכסים, אדם שאינו מעביר מידע לחברה על אף דרישתה לפי סעיפים 17 ו-18 לחוק, או בשל צורך להמתין להחלטות ועדת הערר בהקשר לנכס או למידע הקשור אליו. כמו כן, לעיתים אף המבקש אינו מצליח להעביר לחברה את כל החומר שהתבקש להעביר לה לצורך קבלת ההחלטה, ואף החברה אינה מצליחה לעבות את תיק הנכס ולאחר מידע נוסף על בעל הנכס הרשום. לפיכך מוצע לתקן את סעיף 26 לחוק ולקבוע בו מסגרת זמנים אחרת לטיפול בבקשות שלגביהן נדרש לחברה מידע נוסף לצורך קבלת החלטתה.

על פי המוצע, המועד למתן החלטות בבקשות השבה שהתקבלו לאחר תום תהליך האיתור המיוחד, יהיה בתוך חודשיים ממועד קבלת מלוא המידע הנדרש על ידי החברה לצורך בדיקת הבקשות, ובלבד שאם נדרש מידע נוסף מהמבקש – החברה דרשה אותו בתוך ארבעה חודשים ממועד הגשת הבקשה.

סעיף 4 בשל טעות שנפלה עם חקיקת החוק, לפי נוסחו הנוכחי של סעיף 28 לחוק לכאורה אין אפשרות לערוך על החלטות החברה בבקשות לקבלת זכויות בנכס של נספה השואה שהועבר לחברה לאחר תהליך

האיתור המיוחד, שניתנו לפי סעיף 26 לחוק. התיקון המוצע נועד לתקן את הטעות ולאפשר הגשת ערר על החלטות החברה לפי סעיף 26, וזאת בדומה לערר שניתן להגיש על החלטות החברה בבקשות לקבלת זכויות בנכס של נספה השואה שהועבר לחברה בתהליך האיתור המיוחד, שניתנו לפי סעיף 22.

יצוין כי עד חודש יוני 2009 לא היה צורך מעשי בהגשת עררים בהחלטות כאמור, שניתנו על בקשות שהוגשו לפי סעיף 26 לחוק, מאחר שהליך האיתור המיוחד הסתיים רק בחודש יוני 2009, וממילא כל החלטות החברה עד לשלב זה ניתנו מכוח סמכותה לפי סעיף 22 לחוק. כמו כן יצוין כי בחיי המעשה לא נמנע מאדם שראה עצמו נפגע מהחלטת החברה לפי סעיף 26 להגיש ערר לוועדת הערר על פי סעיף 28 לחוק, וועדת הערר נהגה לדון בערעורים אלה.

סעיף 5 סעיף 33 לחוק קובע כי החברה תמסור למבקש את הנכס, רק כנגד כתב התחייבות שלפיו, אם יוכח כי הוא אינו בעל הזכויות בנכס או בחלקו, הוא מתחייב להחזיר את הנכס או את שוויו של הנכס, או של החלק בנכס, לפי ערכו המשווער ליום התשלום בפועל אם הנכס אינו בידיו עוד, בתוך 30 ימים מהמצאת דרישה לכך מאת החברה.

מוצע לתקן את הסעיף האמור ולהסמיק את השר לקבוע בתקנות כי במקרים מיוחדים ובתנאים שייקבעו על ידו, תוכל החברה לוותר על הדרישה כי בטרם השבת נכס ליורש תקבל ממנו כתב התחייבות כאמור, וזאת בין השאר במקרים שבהם חלק מהיורשים אינם משתפים פעולה עם החברה (מה שמביא לפגיעה בכלל היורשים של אותו נכס) או במקרים של שווי נמוך של הנכס המיועד להשבה.

סעיף 6 בסעיף 34(ג) לחוק נקבע כי בתום שנתיים מיום הקמת החברה תהיה החברה רשאית לעשות שימוש בנכסים שהועברו אליה לשם הנצחת הנספים בשואה, ובלבד שהחברה תיתן עדיפות לשימוש בנכסים כאמור למטרות סיוע לניצולי השואה. כמו כן נקבע בסעיף כי הסכום המיועד למטרות הנצחה כאמור לא יעלה על 10% משווי הנכסים שהועברו לחברה בכל שנה.

מאחר שמסת הנכסים שמועברת לניהולה של החברה בכל שנה הולך ופוחת, וכדי לבטא את החשיבות המיוחדת להנצחת השואה, מוצע לתקן את סעיף 34(ג) לחוק ולקבוע כי החברה תעביר בכל שנה עד 10% מהסכום שהקצתה באותה השנה לכלל מטרות הסיוע, ובלבד שלא יפחת מ-5% מסכום זה, למטרות הנצחה כאמור.

סעיף 7 סעיף 35 לחוק מגדיר תקופת עיכוב מימוש בת שבע שנים החל ביום העברת נכס לחברה, שבה חל איסור לממש נכס של נספה השואה שאינו בגדר כספים. על פי דיווחי החברה, כיום היא מנהלת נכסים שמימושם מעוכב כאמור, בשווי של יותר מ-160 מיליון שקלים חדשים, מרביתם נכסי נדל"ן שהעבירה הקרן הקיימת לישראל וחברת הבת שלה הימנותא בע"מ (להלן – קק"ל) לרשות החברה. בשל העובדה שנכסים אלה הועברו לחברה באמצע שנת 2007, הרי שלפחות עד אמצע שנת 2014 לא ניתן יהיה לעשות בהם שימוש לצרכי סיוע לניצולים, שכידוע לא נותרו רבים מהם ומספרם הולך ומתמעט עם הזמן.

מדיניות ניהול הנכסים של החברה נגזרת ממטרות העל שהציב החוק. מטרות אלה מכתיבות סטייה ממדיניות ניהול שמרנית, ולכך שני טעמים עיקריים: האחד – החובה לבצע פעולות יזומות, בהיקף רחב,

לאיתור יורשי הנכס ; השני – החובה לעשות שימוש בנכסים שלא נמצאו להם יורשים לצורכי סיוע לניצולי השואה הזקוקים לכך. באופן טבעי מילוי המטרה השנייה תלוי במילוי המטרה הראשונה.

באשר לקיצור תקופת עיכוב המימוש של הנכסים שהגיעו מקק"ל: קק"ל נקטה במדיניות פרסום של שמות בעלי הנכסים, בדומה לאפוסטרופוס הכללי, מאז שנת 1998. שמות בעלי הנכסים שבניהולה ובניהול חברת הבת שלה הימנותא, פורסמו באתר האינטרנט שלה ובבתי המשפט. על כן מוצע לגבי נכסים כאמור להעמיד את תקופת עיכוב המימוש, שתכליתה מתן הזדמנות ליורשים לפנות לחברה לשם שחרור רכושם, על תקופה קצרה יותר מזו החלה ביחס לכלל הנכסים.

באשר לקיצור תקופת עיכוב המימוש של נכסים שהם ניירות ערך: ככלל לניירות הערך אין משקל סנטימנטלי מיוחד והם היוו אפיק השקעה, וניתן להסתפק לגביהם בתקופת עיכוב מימוש של שנתיים. יובהר כי אין בתיקון זה כדי לגרוע מהצורך בבדיקה הפרטנית הנדרשת על פי סעיף 37 לחוק, לרבות הבדיקה של המשמעות או הערך הרגשיים או הסמליים שעשויים להיות לניירות הערך, על פי סעיף 37(ג) לחוק.

סעיף 8 מוצע להאריך את התקופה המרבית להשכרת נכס המצוי בידי החברה, לתקופה של עד 3 שנים, במקום שנה כפי שקובע סעיף 38 לחוק כיום, ובלבד שחווה השכירות יסתיים חצי שנה לאחר המועד שבו נקבעה זכאותו של יורש באותו נכס או שנה לפני תום תקופת פעילות החברה, לפי המוקדם.

התיקון מבוקש נוכח טענת החברה שלפיה המגבלה הקיימת כיום על השכרת נכסים לתקופה מרבית של שנה, מקשה מאוד על ההשכרה של הנכסים הללו. ישנם נכסים, לרוב נכסים עסקיים, שקשה מאוד להשכירם לתקופה קצרה של שנה והאפשרות להשכירם לתקופה ארוכה יותר תקל על השכרתם ותגדיל את ההכנסה מהשכרתם, וזאת לתועלת היורשים, ככל שיאותרו, או לטובת סיוע לניצולי השואה הנזקקים, ככל שהתמורה תועבר למטרה זו. המגבלה המוזכרת לעיל תמנע פגיעה ביורשים במקרה שיאותרו. יצוין כי ממילא גם במקרים שבהם מצליחה החברה לאתר יורשים, חולף זמן בין איתור היורש לבין המועד שבו הוא יכול לקבל את הנכס לידי, ובתקופת ביניים זו יוכל היורש להחליט אם ברצונו להפסיק את השכרת הנכס.

סעיף 9 מוצע לתקן את סעיף 51(ד) לחוק ולקבוע כי לפחות אחד מבין חברי הדירקטוריון של החברה יהיה מי שהוועדה הממנה מצאה שהוא בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית כמשמעותה בסעיף 240 לחוק החברות התשנ"ט-1999 (להלן – דירקטור מומחה). התיקון המוצע נועד להחיל על החברה תיקון דומה שהוחל לאחרונה על כלל החברות הממשלתיות. יובהר כי, במקרים שבהם נדרש למנות מספר דירקטורים לחברה, ניתן יהיה למנות את אותם דירקטורים שאינם בעלי מומחיות כאמור, אף אם הדירקטור המומחה טרם מונה, ובלבד שמינויים של הדירקטורים שאינם בעלי מומחיות כאמור לא תמנע את מינויו של הדירקטור המומחה.

סעיף 10 לשם הגברת השקיפות הציבורית בפעילותה של החברה, מוצע לקבוע כי הדיווחים שהיא מגישה לשרים לפי סעיף 53 לחוק יפורסמו על ידה גם באתר האינטרנט שלה.

סעיף 11 לפי סעיף 54 לחוק, החל מהשנה השנייה לפעילותה של החברה, תקציבה של החברה הינו נגזרת של שווי הנכסים שהיו בידה בסוף שנת התקציב הקודמת. כדי לעודד את החברה להגשים את מטרותיה הקבועות בחוק – השבת נכסים ליורשיהם ומימוש נכסים שיורשיהם לא אותרו ושימוש בתמורתם לסיוע לניצולי השואה ולהנצחת נספי השואה, מוצע לנתק את הזיקה בין שווי הנכסים שבידי החברה לבין תקציבה השנתי. כך, מוצע לקבוע כי התקציב השוטף של החברה ייקבע ביחס לתקציב השוטף שאושר לה לשנת 2011, העומד על סך של כ-20 מיליון שקלים חדשים, בצירוף הפרשי הצמדה למדד המחירים לצרכן.

מוצע להחיל הסדר זה החל משנת הכספים 2015 ואילך. זאת מאחר שעל פי הערכות החברה, היא צפויה לסיים את עיקרם של הליכי איתור הנכסים והיורשים ובעלי הזכויות האחרים בנכסים עד למועד זה ומאחר שלמטרות אלה מוקצים מרבית משאביה.

כן מוצע לקבוע כי החל מהמועד האמור תתחיל החברה בהיערכות להקטנת תקציבה השוטף במשך שלוש שנים עוקבות, עד להפחתת תקציבה בשנת הכספים 2017, בכמחצית מתקציבה השוטף לשנת 2011 בצירוף הפרשי הצמדה למדד המחירים לצרכן.

בנוסף, מוצע לקבוע כי באישור התקציב השנתי השוטף, ישימו לב חברי דירקטוריון החברה וחברי הוועדה הממנה, לתפקידיה של החברה והמשימות העומדות לפניה בירתת תקופת פעולתה, כך שהתקציב יתאים לפעילות הנדרשת של החברה לשם מימוש מטרותיה על פי החוק – איתור הנכסים והיורשים והקדשה למטרות סיוע והנצחה.

סעיפים 12 ו-16

לסעיף 68א המוצע

לצורך הבהרת כללי הירושה החלים לגבי נכס של נספה השואה, בהעדר מידע אודות מועדי הפטירה של החוליות שונות בשרשרת הירושה, מוצע להחיל את כללי הירושה בסוגיית "שניים שמתו כאחד" הקבועים בחוק הירושה, התשכ"ה-1965 (להלן – חוק הירושה), הגם שככלל הדין המהותי החל על ירושתם של נספי השואה הוא פקודת הירושה. יצוין, כי הכללים שנקבעו בחוק הירושה בסוגיה זו אימצו את עמדת המשפט העברי על בסיס הרעיון הנזכר בתלמוד (יבמות, דף ל"ח ע"א), שלפיו "אין ספק מוציא מידי ודאיי". יתר על כן, עוד בטרם עיגונם של כללים אלה בחוק הירושה הם הוחלו בפסיקת בית המשפט במקרים שחלה עליהם פקודת הירושה (כך, למשל, בע"א 147/49 בורשטיין נ' יודלביץ (פ"ד, כרך ה', התשי"א/התשי"ב 1951), וכן בתיק ירושה 147/48 קריסטל נ' ליבוביץ בבית המשפט המחוזי בת"א (פס"מ, כרך ב', התשי"א/התשי"ב 1950, עמ' 14).

לעניין הביטוי "קרובי המוריש" המופיע בסעיף זה, הכוונה היא לקרובים המנויים בתוספת השנייה לפקודת הירושה, דהיינו: ילדי המוריש וצאצאיהם, הורי המוריש וצאצאיהם, הורי הוריו של המוריש וצאצאיהם. הגדרה זו זהה למעשה להגדרת "קרוב" המופיעה בסעיף 10(2) לחוק הירושה.

לסעיף 68ב המוצע

מוצע, ביחס לנכס של נספה השואה, לוותר על הדרישה הקבועה בסעיף 6 בתוספת השנייה לפקודת

הירושה - להותיר ששית מן הזכויות בנכס לטובת הורי המוריש, בהעדר מידע על מועד פטירתם, אם קיים לגביו יורש שהוא צאצא של נספה השואה. הוראה זו מתבקשת נוכח נסיבות השואה וחלוף הזמן הרב אשר יוצרים קושי משמעותי ביותר בהוכחת נסיבות ומועדי פטירתם של הורי המוריש, כאשר התוצאה במקרים אלה היא שנכדיו וניניו של נספה השואה בעל הנכס אינם זכאים לעזבון במלואו, בעוד הששית המיועדת לכאורה להורי המוריש לא תועבר ליורשים אלה. זאת בעוד שהדעת נותנת כי לפחות ברובם של המקרים, בהעדר מידע אחר, הוריהם של מי שנספו בשואה לא שרדו אחריהם. בהתאם להוראת התחולה הקבועה בסעיף 16 להצעת החוק, הוראת סעיף 68 תחול על צווי ירושה שיוצאו מיום תחילתו של התיקון המוצע ואילך.

לסעיף 68 המוצע

מוצע לקבוע כי על הליכים למתן צו ירושה או צו קיום צוואה לגבי נכס של נספה השואה לפי החוק, יחולו ההוראות השונות שנקבעו לפי חוק הירושה, בשינויים המחויבים, ככל שלא נקבעה הוראה אחרת בעניין לפי חוק זה.

כמו כן, לצורך הקלה על יורשי הנספים באמצעות ייעול הליך מתן צווי ירושה לגבי נכס של נספה השואה, ולשם חיזוק המומחיות בתחום רגיש זה, מוצע לרכז את ההליכים למתן צו ירושה או צו קיום צוואה לגבי נכסים אלה בידי הרשם לענייני ירושה בתל-אביב, ולוותר על הדרישה להעברת הדיון לבית המשפט גם במקרים שברגיל מועברים לטיפול, ובכלל זה – מקרים שבהם האפוסטרופוס הכללי מייצג בבקשה חסוי, קטין או נעדר, מקרים שבהם היועץ המשפטי לממשלה ראה לנכון להצטרף להליך (למעט אם מגיש הבקשה לצו ביקש שהדיון יעבור לבית המשפט), וכן מקרים שבהם חל דין זר על הירושה (זאת לאור הוראת סעיף 68 לחוק). יצוין, כי אין בהוראות אלה כדי לגרוע מסמכותו של הרשם לענייני ירושה להעברת הדיון לבית המשפט במקרים המתאימים מכוח סמכותו הכללית הקבועה בסעיף 67א(א)(8) לחוק הירושה.

לסעיף 68 המוצע

במסגרת ההקלות לטובת היורשים במסגרת ניהול הליך מתן צו ירושה לגבי נכס של נספה השואה כהגדרתו בחוק, מוצע לוותר על הדרישה לאימות קונסולרי או קבלת אישור אחר בהתאם לסעיף 30 לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971, לגבי מסמך שנערך או שהוצא מחוץ לשטח שחל עליו המשפט של מדינת ישראל, ולהסתפק תחתיו בהודעת החברה כי המסמך אותר ואומת על ידי או על ידי מי מטעמה.

בנוסף, מוצע להקנות מעמד של ראיה לכאורה לממצאי החברה, בכל הנוגע להרכב משפחתו של נספה השואה, מועדי וסדרי הפטירות של בני משפחתו וכיוצא באלה. נוכח החשיבות שבקיום בדיקה מקיפה וקפדנית עובר למסירתה של הודעת החברה על ממצאיה כאמור, מוצע לקבוע כי בטרם תימסר ההודעה, יהיה על החברה לבצע, בנוסף לפעולות האיתור המוטלות עליה בסעיפים 17 עד 25 לחוק, גם בדיקה במאגרי מידע המפורטים בתוספת הרביעית המוצעת וכן פעולות איתור נוספות כפי שיקבע השר (ר' להלן דברי ההסבר לסעיף 15 להצעת החוק).

הוראות אלה נסמכות על המומחיות שצברה החברה במשך שנות פעילותה בנושא איתור מידע,

מסמכים וממצאים אחרים בנוגע לנכסים שבניהולה ובנוגע לנכסי השואה שהיו בעלי אותם נכסים ובני משפחותיהם.

סעיף 13 במהלך שנות קיומה של החברה הוברר כי מספר נכסי מקרקעין הועברו בפועל לבעלותה של החברה, במקום העברתם לניהול החברה ורישום הערה על כך בלבד לפי דרישות החוק. כדי לוודא כי העברת זכויות ליורשים בנכסי מקרקעין שנרשמו כאמור על שם החברה בנכסי המקרקעין, לא תגרור עמה חיוב במס או דרישה להמצאת אישורי מסים, מוצע לקבוע כי לצורך הוראות הפטור ממיסוי יראו כנכס של נספה השואה גם נכס מקרקעין שנרשם בבעלות החברה לפני יום יא' בתמוז התשע"ב (1 ביולי 2012).

סעיף 14 סעיף 65(א) לחוק קובע כי על החברה יחולו הוראות סעיפים מחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975 (להלן – חוק החברות הממשלתיות), שנקבעו בתוספת השלישית. בהתאם לסעיף 65(ב) לחוק, תיקונים בחוק החברות הממשלתיות שתוקנו לאחר יום תחילתו של החוק, לא יחולו על החברה באופן אוטומטי, ושר המשפטים מוסמך להחילם על החברה, בצו, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת.

מוצע לתקן את התוספת השלישית לחוק באופן שיקבע במפורש כי על החברה יחולו הוראות סעיף 34(א1) לחוק החברות הממשלתיות, שתוקן לאחר מועד תחילתו של החוק. סעיף 34(א1) לחוק החברות הממשלתיות קובע כדלקמן:

34" (א) יושב ראש הדירקטוריון חייב להגיש לשרים ולרשות –

(1) הצעת התקציב והתכניות האמורים בסעיף 32(א)(2) וטיוטת הדו"חות האמורים בסעיף 33(א) – חודש ימים לפני המועד לדיון בהן, זולת אם קבעו השרים, לאחר התייעצות עם הרשות, תקופה קצרה יותר לעניין זה;

...(2)

...(3)

(א1) הרשות רשאית להורות, לגבי חברה ממשלתית מסוימת או סוגים של חברות ממשלתיות, בדבר המועדים שבהם יוגשו המסמכים האמורים בסעיף קטן (א)(1) לאישור הדירקטוריון של החברה הממשלתית והמועד האחרון לאישורם של מסמכים כאמור בידי הדירקטוריון.

סעיף 15 מוצע להוסיף לחוק תוספת רביעית ולקבוע בה רשימת פעולות שעל החברה לבצע, ובכלל זה רשימת מאגרי מידע שעליה לבדוק, בטרם מתן הודעתה המפורטת על ממצאיה לרשם לענייני ירושה או לבית המשפט, לפי העניין, במסגרת הליך למתן צו ירושה או צו קיום צוואה לגבי נכס של נספה השואה לפי החוק. כאמור לעיל ביחס לסעיף 68 המוצע, להודעת החברה על ממצאיה יינתן מעמד של ראייה לכאורה, ועל כן החשיבות שבקיום בדיקה מקיפה וקפדנית עובר להמצאתה. רשימת הפעולות המנויות בתוספת מהווה נדבך אחד מתוך כלל הפעולות שעל החברה לבצע לפי החוק לצורך איתור יורשי נספה השואה וכל מידע רלוונטי בעניין, ואין בביצוען כדי לייתר כל פעולה נוספת אחרת שיכולה לסייע בכך במקרה קונקרטי.